

Йордан Йовков

Албена

На пътя между кръчмата и Хорозовата мелница беше се спряла
една каруца,

готова за път. С тая каруца двама стражари щяха да закарат
Албена в града. Из

улиците и през дворищата тичаха жени да гледат и тъй като бяха
наскочили, както

работеха, бежешката се попребраждаха, или пък свличаха
ръкавите въз ръцете си.

Към каруцата рукнаха и всички ония, които бяха в мелницата, а
пък никога там не

беше се струпвало толкова много свят, както сега срещу
Великден. Горе на баира

се виждаше къщата на Албена, отдето щяха да я изведат.
Страшното убийство, което

беше станало в нея, като че с нещо беше я белязало и отвън и,
докато другите

къщи бяха измазани и светеха от чистота, с бели стени и сини
первази, къщата на

Албена беше напусната, зацапана и разкъртена, като че ударена
от гръм. Двамата

стражари бяха там, единият до вратата, другият до прозореца, а
вътре беше

Албена.

Много неща, много дребни случки, които инак биха останали незабелязани или

щяха да се забравят, сега се припомваха и се разказваха не за първи и не за

втори път. Всеки искаше да покаже, че е предугадил и усетил нещо. Имаше селяни,

които чакаха ред на мелницата още отпреди три-четири дни и затова се смятаха

близки свидетели на случката. Някои от тях с най-големи подробности разказваха

де и как бяха седели един ден; как най-напред приказвали за щъркелите, че били

дошли рано; как после погледнали нивите и заприказвали коя друга година са били

също тъй зелени, тъй гъсти и братясали, та е ставало нужда да пущат добитъка, за

да ги поутъпче. Чак след това - разказваха те, - като гледали насреща как жените

се трепят да мажат и да чистят за Великден, видели и Албена да ходи из двора. И

отдалеч, по вървежа и по правата и снага, се познавало колко Албена е хубава. Но

нито тоя ден, нито на другия Албена беше слизала на чешмата при кръчмата, или

пък на мелницата, дето работеше мъж й Куцар.

Ако убитият не беше тоя Куцар, надали някой щеше да го помене. Той беше

неугледен, тромав и прост човек, който само работеше и
мълчеше. Неуморим като

машина, цял посипан с паспал, той мъкнеше тежките чували и,
макар всеки ден и

всеки час да беше там, срещаха го и го отминаваха, като че не
беше жив човек, а

вещ. Отначало говореха за него, но колкото да се почудят как е
могло такова

плашило, като него, да вземе такава хубава жена, като Албена.
"Хубавата ябълка

свинята я изяда" - казваха, но после престанаха да говорят и това
и повече не се

занимаваха с него. Куцара бяха го забравили и в село. Сега някои
си спомняха, че

през последните дни тоя мълчалив и търпелив човек неочаквано
беше станал нещо

налютен и ядосан. За него един господар само имаше - Нягул,
майстора на камъните

на мелницата. Него той слушаше, нему се подчиняваше като роб.
Но ето два-три дни

преди да стане убийството, когато Нягул му говореше нещо
отгоре, Куцар се

разтреперваше, мърмореше нещо и го гледаше изкриво, като бик.
Изглеждаше, че

самият вид и самият глас на Нягула го ядосват.

В сряда през страстната седмица се чу, че Куцар умрял, и
докато се питаха

как и от що, разнесе се слух, че бил убит. Детето му, мъничко дете, едва на две

години - и тъкмо в това виждаха пръст божи, - беше казало, че през нощта майка

му хвърлила престилката си връз лицето на баща му, а един човек влязъл и зел да

се бори с него. Той бил с палто, а на палтото имал кожи. Това беше казало детето

и повече не трябваше. Албена се призна и изповяда истината. Но кой беше мъжът -

това тя, въпреки всички увещания и заплашвания, не обади.

Оттук нататък пръв свидетел по тая работа беше дядо Власю. Човек без работа,

веселяк и бърбрица, той всеки ден обикаляше около кръчмата при мелницата, както

псетата обикалят касапите. Запият се някои, дядо Власю се попримъкне до тях,

смее се с тях, пее с тях и - на масата дойде чашка и за него. Тук, на кръчмата

до мелницата, той завари един човек с късо шаечно палто и с кожи на яката. Беше

рус, хубавеляк, калпакът му блъснат назад и перчанът му разбъркан. Познаваше се

каква магия е паднала на главата му: другите викат, пеят наоколо му, а той като

че е глух - все Албена гледа как ходи из двора и все за нея подпитва. Стоя два

дни и се изгуби. А на сутринта се чу, че Куцар е убит.

Добро момче беше, с него дядо Власю беше ял и пил, но пък и истината не

можеше да крие. По неговите думи разбраха кой и отде е тоя човек с коженото

палто и го затвориша. Сега следователят го разпитваше в общината. Казвал, че

нищо не знае. Може. Но скоро и той щеше да си отземе и също като Албена щеше да

си каже правата.

- Идат! - извика някой. - Карат я Албена!

Навалицата около каруцата трепна; отгоре,откъм баира, идеше Албена и след

нея двамата стражари. Всички знаеха, че като последна милост Албена беше

поискала да и позволят да се облече, както си иска. Затова беше се и забавила.

Ето че идеше пременена, както рядко бяха я виждали.

- И защо се е нагиздила - рече някоя, - на сватба ли отива, или на бесило!

- И на въжето иска да е хубава.

- Пустата и хубост! Тя я изяде. . .

А дядо Власю, който също беше тук, току размахваше тоягата пред себе си.

Седи, седи и пак замахне.

- Е, дядо Власе - засмя се една булка, - с дяволите ли се биеш?
Какво току
махаш?

- Махам аз. Гледам дали ще стигна да я цапардосам, като мине.
Да я храсна аз
по главата, че да види. Тук и е съда нея, тази гивиндия. . .

А Албена беше вече близо. Тя вървеше напред, а след нея
двамата стражари.

Нямаше човек, който да не познаваше Албена, но като я видяха,
пак отблизо,

всички затаиха дъх. Албена си беше същата Албена, само че не се
смееше, очите и

не играеха, както по-рано, а наведени под тънките вежди гледаха
надолу. Носеше

син сукман и къса скуртейка с лисици. Ръцете си държеше
смирено отпред, като че

отиваше на черква. Но когато тя се намери между двете стени от
хора и дигна очи,

тоя поглед, който познаваше всеки мъж и който сега беше още
по-хубав, защото

беше натегнал от мъка, и тия тънки вежди, и това бяло лице - от
нея сякаш

полъхна магия, която укротяваше и обвързваше. Грешна беше тая
жена, но беше

хубава. Жените, които се канеха да я хулят, тъй си и мълчаха, а
патерицата на

дяда Влася не се и помръдна.

И в тая тишина, в тия няколко мига стана чудо, обърнаха се и най-коравите

сърца, жалост и доброта светна в очите на мъже и на жени.

- Мари, Албено, мари, дъще - проплака женски глас, - какво направи, Албено!

- Ах, Албено, Албено!

Албена се спира.

- Лельо Димке - вика тя, - прощавай! - После, като се обърна на другата

страна: - Люцо, Тудорки, Савке, прощавайте! Сбогом, сбогом ви на всички!

Мнозина вече плачеха. А Албена вървеше все тъй спокойно скръбна, все тъй

хубава.

- Прощавайте! - извика тя на всички. - Млада съм, сгреших. Прощавайте!

Захълцаха хора и се стълпиха към нея. Жените наваляха най-много към нея, а

стражарите ги връщаха. Тогава нейде отзад, гневен и разтреперан, се чу гласът на

дяда Влася:

- Момчета, дръжете, не я давайте. Какво е селото без Албена!

Албена стигна до каруцата, качи се и, както беше права, извика още веднъж:

- Сгреших. Прощавайте!

После седна и замълча. Тогава доведоха детето и - същото, което я беше

издало. И като видяха как тя го прегърна и целуна, не остана вече човек, който

да не усети сълзи на очите си.

Изведнъж мелницата спря. Моторът, който непрекъснато дене и ноще беше тупал

горе в железния комин като сърце, изведнъж спря и замлъкна. Помислиха, че нещо

се е повредило. Но ето из широките врати на мелницата се показва Нягул, майсторът

на камъните, промъкваше се измежду колята и конете и идеше насам. "Може да е

спрял мелницата, за да погледа и той" - казаха си някои.

Но Нягул си отвори път, дойде до каруцата и като си облече палтото - късо

шаечно палто с кожена яка, - скочи на каруцата и седна до Албена. Ахнаха

отвсякъде: ако Нягул се шегуваше, щеше да се смее, а той беше побелял като

платно.

- Долу! - викна му стражарят и го хвана за рамото. - Слизай!

- Няма да сляза - продума Нягул. - Аз убих Куцара.

- Какво, какво каза. . . - завика Марин Чокоя, който беше кметски наместник.

- И таз хубава, може ли?

Старшият махна с ръка.

- Право ли казва? - попита той Албена.

Албена кимна с глава и заплака. Около каруцата се натискаше плътна маса от

хора. И сякаш сега се отвориха очите на всички и видяха, че и Нягул беше рус и

хубавеляк, че калпакът му е бутнат назад, а перчанът му разбъркан. И носеше и

той късо шаечно палто с кожена яка. Всичко стана ясно като ден.

Завикаха, загълчаха всички. Когато учудването попремина, жалостта към Албена

изчезна в един миг. Жените пак я застреляха сочи, пълни с омраза, нейде назад се

издигна патерицата на дяда Влася. "Кучката- викаше той, - развали още една

къща!" Връз лицата на мъжете падна облак и макар че за Албена не казваха още

нищо, като че не можеха да търпят и Нягула да седи до нея. Но всичко дойде тъй

бързо и тъй неочаквано, че никой не знаеше още какво да мисли и какво да

приказва.

Объркан беше и Марин Чокоя, кметският наместник.

- Не може да бъде - викаше той и гледаше като треснат. - Как тъй Нягул...

всички го знаем, честен чияк е, не може. Слезни, слезни,
Нягуле!

- Карай! - извика старшият, който се беше качил на каруцата.

Но Чокоя хвана конете за юздите.

- Господин старши, моля, почакайте. Как може, човека има
жена, деца. Демире

- викна той на кехаята, - я отърчи да повикаш Нягулица. По-
скоро!

- Карай! - повтори старшият.

- Накъде, в града ли?

- Не, в общината, при следователя.

И каруцата бързо потегли. Една жена дотича откъм мелницата,
слаба, преди

време остаряла, повехнала. Беше Нягулица. Отначало тя
слушаше, без да разбира

туй, което ѝ разправяха, след това се втурна след каруцата, но се
спря, тръшна

се на земята и като закри очите си с ръце, заплака.